

УДК 340.12:303.833.6

Палагнюк М. М.,
кандидат філософських наук, доцент, доцент
кафедри філософії, Івано–Франківський
національний технічний університет нафти і газу
(Україна, Івано–Франківськ), mil.pal@ukr.net

ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА У ГУМАНІТАРНИЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НАФТОГАЗОВОГО ПРОФІЛЮ

Розкрито важливість основ філософії права у формуванні правової культури студентів нафтогазового профілю. Обрано генетичний, компаративний, культурно–історичний, соціокультурний методи для цілісного й системного аналізу представленої теми. Представлено предмет вивчення філософії права, яким є універсальні закономірності автономного феномену права. Відзначено, що розуміння феномену права цілісно можна зрозуміти лише в контексті загальної картини становлення правової культури під впливом моральних цінностей та ідеалів. Визначено, що в українській духовній культурі християнський морально–етичний фактор, зокрема вчення про гріх (як злочин перед Богом), уявлення про справедливість, корпус заповідей, притисів, протягом століть відігравав важливу роль у становленні правової свідомості й культури. Доведено, що в університетах нафтогазового профілю актуальність вивчення основ філософії права полягає не тільки в формуванні загального світогляду та правової культури, але й у суто практичній площині майбутньої професійної діяльності випускників вузу, зокрема у керівництві нафтогазового сектору народного господарства України.

Ключові слова: філософія права, право, мораль, гуманітарна підготовка, викладання, вузи нафтогазового профілю.

У процесі викладання навчального курсу «Філософія» для студентів нафтогазового профілю, зокрема в Івано–Франківському національному технічному університеті нафти і газу, важливо сформувані загальне й чітке уявлення про правову свідомість, що розкривається в окремому розділі філософії (яка у системі юридичної освіти виступає як автономна навчальна дисципліна) – філософії права. Зважаючи на обмеженість кількості навчальних годин, на наше переконання, варто подати хоча б окрему тему, яка стосується уявлення про право, що безпосередньо пов'язане з буттям людини й суспільства, а його формування, розвиток детермінують цивілізаційні, релігійні, моральні, міжнародні, національні та ін. фактори [5].

Актуальність розкриття такої теми полягає ще й в тому, що, як відомо, рівень правової культури в нашій країні не високий, що пояснюється, зокрема, сукупністю таких причин: «У сучасній правовій системі України зустрічаються елементи, які формувалися під впливом слов'янських та євразійських правових традицій, таких як недовірливе відношення до права, пріоритет колективних прав над індивідуальними правами, непослух владі права і, як наслідок цього, правовий нігілізм» [13, с. 2].

Отож, метою статті є розкриття важливості вивчення основ проблеми філософії права для студентів нафтогазової галузі.

Окремо постульована наукова проблема не розглядалася, попри широку традицію осмислення проблем філософії права, а також її співвідношення з мораллю. У нашій статті опираємось на наукові узагальнення із загальної теорії права, філософії права таких науковців: С. Алексєєв, А. Дайсі, О. Івакін, А. Козловський, М. Козобра, О. Кравчук, С. Меленко, В. Нерсєсянц, П. Рабінович, С. Рабінович, І. Ситар, К. Шелестов. У роботі використано генетичний, компаративний, культурно–історичний, соціокультурний методи, що забезпечило умови цілісного й системного аналізу представленої теми.

Розуміння основ філософії права слугуватиме також практичному вектору філософського знання, яке засвоюватимуть майбутні фахівці нафтогазового профілю. Як вказано у Статуті Івано–Франківського національного технічного університету нафти і газу, серед основних напрямів діяльності вузу є, зокрема, такі: надання послуг із сертифікації персоналу нафтогазової галузі в порядку, встановленому чинним законодавством; сертифікація продукції, в тому числі нафтогазового машинобудування, проведення робіт з діагностики, стандартизації і сертифікації технологічних процесів, обладнання та матеріалів, метрологічного забезпечення, технічного захисту інформації; розробка документів, що обґрунтовують обсяги викидів для підприємств, установ, організацій та інших суб'єктів підприємницької діяльності тощо [див.: 12]. Навіть кілька положень пріоритетних завдань діяльності одного з провідних технічних вузів України свідчить про те, що від майбутніх фахівців нафтогазової промисловості вимагається високий рівень правової культури не лише як від свідомих громадян, але й як від тих людей, котрі консультоватимуть законодавців та правознавців щодо окремих питань їхньої сфери діяльності в аспекті права.

Юридичні та філософські науки поєднуються саме в філософії права, що покликана досліджувати роль і місце права в культурно–історичному розвитку людства та його універсальні категорії (права людини, свобода, закон, відповідальність тощо).

Як зазначає І. Ситар, «праворозуміння – це усвідомлення суб'єктом суспільного життя шляхів регулювання суспільних відносин, які існують у конкретному суспільстві, відображають ідеї добра і справедливості та формально виражені у джерелах права тих чи інших правових систем» [11, с. 43]. Безумовно, що філософія допомагає розкрити ці поняття та категорії, адже, за словами О. Кравчука, «норми права регулюють абстрактні суспільні відносини, тобто відносини, які повинні або можуть виникнути в перспективі. Коли учасники суспільних відносин потрапляють у конкретну життєву ситуацію, передбачену згаданими правовими нормами (має місце юридичний факт), між цими учасниками виникають правові відносини, які представляють собою сукупність їхніх юридичних обов'язків та пов'язаних із ними прав у відношенні конкретного об'єкта. І вже ці права та обов'язки учасники правовідносин реалізують шляхом виконання, дотримання, використання та застосування» [6, с. 329].

Як зазначає О. Івакін, «філософія права – це розділ філософії, і займається вона суто філософськими питаннями. До цих питань, пов'язаних із граничними підставами буття Світу і буття людини, належить і феномен права, пов'язаний з вільною волею людини» [2, с. 80]. Додамо до визначення науковця, що, зважаючи на предмет поле філософії «людина–світ», філософія права глибоко зосереджується на природою і смисловим діапазоном права у житті людини.

В. Нерсєсянц відзначає, що «філософія права, яка раніше розроблялася в межах загальної теорії права в якості її складової частини, поступово оформлюється в якості самостійної юридичної дисципліни загальнонаукового статусу та значення (поруч із теорією права і держави, соціологією права, історією правових та політичних вчень, вітчизняної та зарубіжної історії права та держави» [8, с. 16].

Сучасна філософія права набуло автономного наукового характеру у XIX ст., відокремившись від попереднього дискурсу натурального права.

На нашу думку, вже сама генеза філософії, зокрема перша форма людської свідомості – міф – містить спроби упорядкування світу (як і у правових системах). Так, у космогонічних міфічних нарративах репрезентовано парадигми впорядкування світу у протиставленні загального порядку (те, що в середньовічній філософії називалося терміном *ordo universi*) та хаосу, а також діяння, що були спрямовані на збереження стану гармонії світу, та уявлення про правочинність влади. Усі ці елементи архаїчного світогляду мали сакральний характер.

Термін «філософія права» ввів німецький юрист, засновник історичної школи права Густав фон Гуго (1764–1844). Значною мірою спричинився до поширення цього терміну Г. Гегель своєю працею «Філософія права» [див.: 8, с. 11–16].

Будучи наукою на межі окремих наукових сфер, філософія права досліджує право з різних сторін, розкриває природу права чи самої ідеї права. За словами П. Рабіновича, «предметом науки філософії права є найзагальніші (гранично загальні) ті об'єктивні закономірності світу, які специфічно реалізуються у процесах виникнення, структурування й розвитку явища, відображуваного терміно-поняттям «право». А сама ця наука становить, відповідно, систему знань про такі закономірності» [9, с. 15]. Безумовно, розуміння сутності феномену права важливе не тільки для юристів, але й для тих майбутніх фахівців, котрі займатимуться іншими сферами народного господарства нашої держави, зокрема й в нафтогазовому її сегменті. Адже досягнення цього базового поняття детермінує інші ініціативи й види діяльності. Не є таємницею, що саме низький рівень правової свідомості (або ж відверте нехтування нормами права) людей, рішення яких визначають діяльність окремих галузей економіки, промисловості, негативно впливає на загальну соціальну атмосферу і політичні настрої в країні.

Наведемо міркування А. Козловського щодо важливості вивчення філософії права як для правознавців, так і для філософів: «Саме через філософію права юрист засвоює ті віковічні цінності, фундаментальні категорії та інтелектуально-пізнавальні засоби, які згодом слугуватимуть для нього орієнтиром у його правозастосувальній діяльності. Для майбутнього ж філософа курс філософії права має розкрити і підтвердити одну з найважливіших особливостей філософії: ідея є основою дійсності, самою сутністю буття. Будучи найабстрактнішою наукою, філософія водночас є найконкретнішою, найпрактичнішою наукою. Ідеї та цінності філософії так чи інакше втілюються в життя через право» [3, с. 36]. Звісно, що в технічному виші маємо можливість подати лише окрему тему чи питання з філософії права або ж виділити окремі вузлові проблеми для самостійної чи індивідуальної роботи. Однак така дещо обмежена форма все-таки дозволяє розкрити основи розуміння права як духовного феномену та його важливості в соціальному житті. На наше переконання, для студентів вузів нафтогазового профілю, зокрема Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, вивчення й засвоєння основних уявлень про право як феномен людської культури поєднання двох цих

аспектів є актуальним, як для професійної діяльності, так і для виконання своєї ролі свідомих громадян.

Стратегічна важливість для держави нафтогазового сектору ставить високі вимоги також і в юридичній площині як у межах національної правової системи, так і міжнародного права, тому для керівництва цієї сфери важливо набути високий рівень правосвідомості, а не тільки знання законів. Адже «загальні принципи права – це вияв узагальненого правового досвіду та правових тенденцій, які розвиваються в глибинах нормативно розвинутого суспільного життя. На їх появу і розвиток впливають не тільки норми позитивного права, а й багато інших нормативних і ненормативних чинників – мораль, політика (зокрема міжнародна), звичаї, наукові теорії та концепції тощо» [4, с. 25]. У цьому ракурсі показовими є теоретичні висновки класика конституційного права вікторіанської епохи Альберта Венн Дайсі (Albert Venn Dicey) (1835–1922), основна праця якого стосувалася аналізу британської конституції (*Introduction to the Study of the Law of the Constitution*, 1885), зокрема питання, чи потрібно їй існувати у письмово фіксованій формі. Згаданий класик виділив три риси т.зв. англійської основи домінування права, а саме: свобода (*legal freedom*) – можливість чинити все, що дозволяють закони; рівність перед правом (*legal equality*) та перевага правової свідомості (*predominance of the legal spirit*). А. В. Дайсі стверджував, що записані статті не гарантують громадянину відсутність переслідування, якщо не існує процедура, котра уможливує зміну їх приписів державою та її органами. Конституція Великобританії не написана саме тому, що не вербалізує права громадян та діє на основі конвенансів, а не приписів, що становить значно більшу перешкоду для тиранії, ніж у тих країнах, де прийнята конституція. «Ненаписана конституція» Об'єднаного Королівства гарантує дотримання прав людини через доступність громадянам системи *systemy common law* та *equity*, над якими уряд має мінімальний вплив [див.: 14].

Підносячись до узагальнень вищих цінностей, філософія права займається дослідженням поняття справедливості. Антропологічний її характер детермінує аналіз основоположних цінностей та ідеалів людського буття, зокрема: свободи людини, рівності особистостей, правового примусу, походження права, правова відповідальність, моделі діалектичних зв'язків «право–мораль», місце права в культурі тощо.

Однією з ключових проблемних тем філософії права є зв'язки права з мораллю. Протягом історії людства акценти в їхньому співвідношенні змінювалися в залежності від пануючої світоглядної парадигми та особливостей суспільного устрою. Відомо, що з найдавніших часів утвердилося переконання про перевагу моралі над правовими моделями поведінки, адже універсальні етоси й моральні цінності шанувалися значно більше ніж формально встановлені закони та судові рішення. В епоху глобалізму, коли простежується виразний перехід від традиційних до ліберальних цінностей, переосмислюється усталені уявлення про співвідношення права й моралі, що повинно відповідати запитам актуального часу. Саме І. Кант є родоначальником правової концепції в руслі ліберального дискурсу із наданням вченню про право самостійного, «суверенного» статусу, що вивільнив його з-під впливу загальних етичних модусів. Таке «очищення»

права, зокрема від моральних приписів, уможлиблює побачити його з усіма властивими йому рисами й особливостями. Проте й до сьогодні співвідношення права й моралі рефлексуються в філософській та юридичній науковій літературі. Доводиться, зокрема, думка про те, що право й мораль займають автономне місце в складі соціальних механізмів, що опосередковують суспільні відносини, а також те, що правові начала виконують в окремих випадках першорядну роль, нерідко відповідаючи вимогам суспільного прогресу. Підхід І. Канта щодо співвідношення права й моралі, що побудований на виділенні «строого» права, дозволяє не тільки вивести право на один рівень із мораллю, але й надати моралі такої якості, яка, з одного боку, вивисше її над правом, а от насправді – завдяки моральним ідеалам і цінностям відчутно вивисше право, надаючи йому статус сакральної категорії (мети у житті людського суспільства). Оця «сакральність» права утверджується в громадянському суспільстві через вищі моральні цінності та ідеали, надаючи йому, окрім регулятивної функції, високу духовну значимість. Такий ефект можливий завдяки категорії правового обов'язку, яка виражає моральну оцінку права. Згідно І. Канта, повага до права для людини не просто обов'язок, а обов'язок – безумовний, абсолютно директивний. Засновник німецької класичної філософії навіть протиставляє його іншому універсальному імперативу – любові до ближнього (називає його «обумовленим обов'язком»), що як, відомо, є центральним у християнстві. Становлення й дієве функціонування поняття «правовий обов'язок» можливим є тільки в громадянському суспільстві, в якому право стає метою суспільного життя. Саме тоді у дискурсі моралі право виражається в обов'язку, що має імперативний характер. Протягом століть у західній цивілізації домінувала влада й релігія, що виробляли й утверджували відповідну їм традиційну мораль. Існує певний стереотип, що моралі належить певний пріоритет на категорію справедливості, котра характеризує основи «рівноваги» (образно виражено в алегоричних класичних зображеннях античної богині Феміди) у праві й співвідноситься з його онтологічною та праксеологічною визначальною якістю – «рівної міри». Проте поняття «рівноваги», «рівної міри» – це іманентні характеристики саме права як соціального інституту, що покликаний забезпечити рівність усіх перед законом та судом [див.: 11, с. 678–686].

Загалом слід відзначити, що «римське право не було чистим продуктом нормативної трансформації римського духу та давньогрецької мудрості, але й ще наслідком впливу на соціум християнської етики. Саме симбіоз грецької мудрості, римського духу та християнської етики і дав початок процесам формування й розвитку такого феномена світового масштабу, як європейське право, частинкою якого є і право українське» [7, с. 391].

Стосовно саме української культури права, то в ній християнська етика відіграла дуже значиму роль. Варто окреслити коротко основні характеристики християнської моралі. Християнська мораль ґрунтується на універсальному моральному законі, що виступає як об'єктивний та незмінний, оскільки належить до самої природи людини – розумної істоти, яку створив Бог. Порушення цих моральних норм вважається гріхом, тобто свідомим і вільним вибором, який суперечить Божій волі й небесній ієрархії цінностей. Гріх вважається провинною

проти істини, розуму, людського чистого сумління, відсутністю любові та поваги до Бога і ближнього через егоїстичну прив'язаність до певних благ. Християнська етика переконує, що гріх завдає шкоди людській природі та піддає небезпеці загальну людську солідарність.

Розуміння гріха як образи Бога базується на нарративі Святого Письма, зокрема новозавітних оповідах про страждання Ісуса Христа, причиною чого була саме людська гріховність. Однак хресна жертва стала тим джерелом, з якого випливає прощення гріхів. Проблема гріховності тісно пов'язана із питанням про свободу сумління християн як природного, проте водночас обмеженого морального імперативу людини.

Як відомо, Старий Завіт подає декілька сотень заборонених і приписаних норм, що складають т.зв. юдейський закон (ортодоксальна юдейська традиція нараховує їх аж 613). Окрім суто моральних вимог, він подає також ритуальні норми й громадянські закони давнього ізраїльського царства. Основою старозавітного закону є Декалог (десять заповідей: Вих. 20, 2–17; Втор. 5, 6–21), який дуже важливий і для християнської системи моралі.

Основний принцип етичного вчення Ісуса Христа – любов до ближнього (кожної людини). Підкреслюється, що справжня любов до Бога розглядається як невіддільна від любові до ближнього. Під любов'ю до іншого мається на увазі не просто бажання йому блага, але й відповідні вчинки. Христос пояснював старозавітні заповіді розширено, відповідно духові, а не тільки «букві». Наприклад, заповідь «не вбивай» Він розумів не лише як заборону вбивства як такого, але навіть гнівного слова (пор. Мт. 5, 21–22), що завдає шкоди іншій людині. Згідно християнства, ритуальні приписи менш важливі, ніж виконання обов'язків у відношенні до свого ближнього.

Важлива у християнстві і ідея справедливості, яка розуміється як віддавання кожному того, що йому належить. Вважається, що справедливість у міжлюдських стосунках створює й підтримує гармонію та порядок, забезпечує мир, оскільки наказує шанувати права всіх.

Перелічені окремі цінності християнської моралі утримують рівновагу в суспільстві. Протягом століть в українській культурі, соціальному житті часто акцентувалося передусім на християнських імперативах, а не компендіумах чітко сформульованих і зафіксованих законів.

Попри автономність моралі й права не варто нехтувати, що «між ідеологічними деклараціями і реальними відносинами існують розбіжності. Та юридична практика, яка не враховуватиме практики моральнісної, фактичних «нравів», ризикує відірватись від реалій суспільного життя. З огляду на це правозастосовне рішення, так чи інакше, коректуватиметься реальною суспільною мораллю і при цьому має орієнтуватися на деякий «середньостатистичний» конкретно-історичний рівень моральності» [10, с. 178].

Як бачимо, предметом вивчення філософії права є універсальні закономірності автономного феномену права. Його сутність цілісно можна зрозуміти лише в контексті загальної картини становлення правової культури, зокрема під впливом моральних цінностей та ідеалів. В українській духовній культурі християнський морально-етичний фактор, зокрема уявлення про гріх (як

злочин перед Богом), уявлення про справедливість, корпус заповідей, приписів, протягом століть відігравав важливу роль у становленні правової свідомості й культури.

Отже, на наше переконання, важливість розуміння основ філософії права для студентів вузів нафтогазового профілю полягає не тільки в формуванні загального світогляду, в якому право займає чільне місце, ознайомлення із підставами правової культури, але й у суто практичній площині, оскільки частина випускників займатиме керівницькі посади нафтогазового сектору народного господарства України. Вважаємо, що керівник, окрім юридичного супроводу фахівців–юристів, повинен і самостійно мати високий рівень правової освіченості, від чого залежатиме ефективність його трудової діяльності. Не виключено, що випускники нафтогазових спеціальностей і займатимуться законотворчою діяльністю, в якій важливо не просто механічно знати закони, але й усвідомлювати сутність феномену права в усій складності його соціальних зв'язків із суспільною мораллю та духовно–культурним рівнем розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Алексеев С. С. Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М.: Издательская группа НОРМА–ИНФРА–М, 1998. – 708 с.
2. Івакін О. Філософія права і філософські проблеми правознавства / О. Івакін // Право України. – 2011. – №8. – С.78–85.
3. Козловський А. Філософія права як вона є / А. Козловський // Право України. – 2011. – №1. – С.31–37.
4. Козюбра М. Основні форми буття права та взаємовідносини між ними / М. Козюбра // Право України. – 2011. – №8. – С.21–30.
5. Козюбра Н. Правопонимание: понятия, типы, уровни / Н. Козюбра // Право України. – 2011. – №1. – С.25–38.
6. Кравчук А. О. Правовое сознание в механизме административно–правового регулирования управления государственным имуществом в Украине / А. О. Кравчук // Вестник ТГУ. – 2013. – №3 (119). – С.329–336.
7. Меленко С. Г. Давньогрецькі витоки української філософсько–правової думки: монографія / С. Г. Меленко. – Чернівці: Технодрок, 2013. – 432 с.
8. Нерсисянц В. С. Философия права. Учебник для вузов / В. С. Нерсисянц. – М.: Издательская группа НОРМА–ИНФРА–М, 1999. – 652 с.
9. Рабінович П. Філософія права: деякі «вічнозелені» наукознавчі сюжети / П. Рабінович // Право України. – 2011. – №8. – С.13–21.
10. Рабінович С. Суспільна мораль як предмет етики й юриспруденції / С. Рабінович // Право України. – 2011. – №8. – С.173–180.
11. Ситар І. Праворозуміння як методологічний інструментарій аккультураційних процесів (у контексті класифікації правових систем) / І. Ситар // Национальный юридический журнал: теория и практика. – Кишинев, 2014. – Іюніе. – С.40–43.
12. Статут Івано–Франківського національного технічного університету нафти і газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nung.edu.ua/files/attachments/noviy_statut.pdf#overlay-context=department/%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2582%25D1%2583%25D1%2582
13. Шелестов К. О. Домінуюче праворозуміння у функціонуванні правових систем: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / К. О. Шелестов; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2010. – 22 с.
14. Dicey A. V. Introduction to the Study of the Law of the Constitution / A. V. Dicey. – Indianapolis: Liberty Classic, 1982. – 584 p.
3. Kozlovsk'kyi A. Filosofia prava iak вона ie / A. Kozlovsk'kyi // Pravo Ukrainy. – 2011. – №1. – С.31–37.
4. Koziubra M. Osnovni formy buttia prava ta vziaemovidnosyny mizh nymy / M. Koziubra // Pravo Ukrainy. – 2011. – №8. – С.21–30.
5. Koziubra N. Pravoponimanie: poniatia, tipy, urovni / N. Koziubra // Pravo Ukrainy. – 2011. – №1. – С.25–38.
6. Kravchuk A. O. Pravoivoie soznanie v mekhanizme administrativno–pravovoho regulirovaniia upravleniia gosudarstvennym imushchestvom v Ukrainie / A. O. Kravchuk // Vestnik TGU. – 2013. – №3 (119). – С.329–336.
7. Melenko S. H. Davniohrets'ki vityoky ukrains'koi filosof's'ko–pravovoi dumky: monografiia / S. H. Melenko. – Chernivtsi: Tekhnodruk, 2013. – 432 s.
8. Nersesians V. S. Filosofia prava. Uchebnik dlia vuzov / V. S. Nersesians. – M.: Izdatel'skaia gruppa NORMA–INFRA–M, 1999. – 652 s.
9. Rabinovich P. Filosofia prava: deiaiki «vichnozeleni» naukoznavchi siuzhety / P. Rabinovich // Pravo Ukrainy. – 2011. – №8. – С.13–21.
10. Rabinovich S. Suspil'na moral' iak predmet etyky i iurysprudentsii / S. Rabinovich // Pravo Ukrainy. – 2011. – №8. – С.173–180.
11. Sytar I. Pravorozuminnia iak metodolohichniy instrumentarii akul'turatsiinykh protsesiv (u konteksti klasyfikatsii pravovykh system) / I. Sytar // Natsional'nyi iuridicheskii zhurnal: teoriia i praktika. – Kishinev, 2014. – Iunie. – С.40–43.
12. Statut Ivano–Frankivsk'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://nung.edu.ua/files/attachments/noviy_statut.pdf#overlay-context=department/%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2582%25D1%2583%25D1%2582
13. Shelestov K. O. Dominuiuche pravorozuminnia u funktsionuvanni pravovykh system: avtoief. dys. ... kand. iuryd. nauk: 12.00.12 / K. O. Shelestov; Odes. nats. iuryd. akad. – Odesa, 2010. – 22 s.
14. Dicey A. V. Introduction to the Study of the Law of the Constitution / A. V. Dicey. – Indianapolis: Liberty Classic, 1982. – 584 p.

Palagnyuk M. M., candidate of philosophical sciences, Associate Professor of Philosophy, Ivano–Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine, Ivano–Frankivsk), mil.pal@ukr.net

The teaching of bases of philosophy of law in the humanitarian training of students of oil and gas profile

The importance of the philosophy of law in the formation of legal culture of students of oil and gas profile is disclosed. The genetic, comparative, cultural and historical, social and cultural methods for integral and systematic analysis of the presented topic are selected. The subject matter of philosophy of law, which is universal patterns autonomous phenomenon of rights is presented. It is noted that a holistic understanding of the phenomenon of law can only be understood in the context of the overall picture of formation of legal culture under the influence of moral values and ideals. It was determined that in the Ukrainian spiritual culture Christian moral and ethical factors, including the doctrine of sin (as a crime against God), the idea of justice, corps of commandments and prescriptions for centuries played an important role in the development of legal consciousness and culture. It is proved that in the oil and gas profile universities relevance of studying the philosophy of law is not only in shaping the general outlook and legal culture, but in purely practical terms future careers of graduates of the university, particularly in the management of oil and gas sector of the national economy of Ukraine.

Keywords: philosophy of law, law, morality, humanitarian education, teaching, universities of oil and gas profile.

References

1. Alekseev S. S. Pravo. Azbuka. Teoria. Filosofia. Opyt kompleksnogo issledovaniia. – M.: Izdatel'skaia gruppa NORMA–INFRA–M, 1998. – 708 s.
2. Ivakin O. Filosofia prava i filosof's'ki problem pravoznavstva / O. Ivakin // Pravo Ukrainy. – 2011. – №8. – С.78–85.